

הליברליזם נשאר בימין

הליברליזם השלם, שז'בוטינסקי נשא את דגלו, אינו מתיישב עם מה שמייחסים לו נוטשי המחנה: לא עם טיפוח שלטון בג"ץ, ולא עם הוויתור על לב הארץ

שז'בוטינסקי היה ליברל.

בעיני ז'בוטינסקי וליברלים אחרים – ליברלים במובנו המקורי של המונח – שוויון אינו ערך משל עצמו הנמדד מול ערכים אחרים. השוויון הוא שוויון בין בעלי הערך – ערך האדם. כל אדם הוא שווה ערך לרעהו. הביטוי של השוויון אינו ב"זכויות אדם", אלא בשוויון של האזרחים בפני החוק, ובקלפי.

על כן, ז'בוטינסקי לא היה "קצת קפיטליסט" כפי שאמר גודמן בדרך אגב וכאילו אין לדבר קשר לליברליות שלו. ז'בוטינסקי היה ליברל, ומכאן נגזרת עמדתו בכלל הנושאים. מתוך אותה תפיסת עולם עצמה, תפיסה ליברלית, ז'בוטינסקי דורש שוויון פוליטי לנשים ואי-אפליה על רקע נטייה מינית – ומתנגד להתערבות בשוק החופשי, דורש מנגנוני בורות במקום שביתות, ונלחם נגד ההסתדרות.

ומתוך אותה ליברליות הוא גם דורש דמוקרטיה. כאשר ז'בוטינסקי מבקש הגנה על המיעוט, כמו כל הוגי הדמוקרטיה לדורותיהם, הוא מבקש להגן לא על מיעוט אתני/לאומי/מגדרי וכדומה אלא על המיעוט האלקטורלי המשתנה, קרי על המפסידים בבחירות. ליברליזם הוא יסוד הדמוקרטיה, כי מקור החירות של הליברליזם הוא כאמור שוויון ערך האדם – וכיוון שכך, שוויון בין דעותיהם של האזרחים בבחינת מדיניות.

על אילו עיקרים עומד הימין הישראלי הלא-דתי? המבקש אבחנות חדות, שמסדרות את הראש, באשר למציאויות חברתיות ופוליטיות סבוכות, ילך לו ודאי אצל מיכה גודמן – אשר, כמצוין גם בגיליון זה בביקורת על ספרו, הוא אומן האבחנות הללו.

בסדרת ההסכמים שלו 'מפלגת המחשבות' מקדיש גודמן לימין הזה שלושה פרקים, העוברים מן העבר אל ההווה. תחילה הוא מנתח את ארבע התפיסות המרכזיות של ז'בוטינסקי: מקסימליזם טריטוריאלי ("שתי גדות לירדן") על פי הדין הבינלאומי, ליברליזם, דרישה לרוב יהודי בארץ, וההבנה שהעולם הוא מקום מסוכן לכולם ומסוכן כפליים ליהודים.

כדי להראות את הליברליות של ז'בוטינסקי, מצטט מפיו גודמן דברים על מרכזיות היחיד ועל היחס לערבים במדינה שבה יהיה רוב יהודי מובהק. ז'בוטינסקי, בעיניו, היה חסיד של ערך השוויון ושל "זכויות אדם", ובזאת נעוצה ליברליותו, שכביכול הימין בן זמננו רחק ממנה. כאן נעוצה שגיאתו של גודמן החכם, שגיאה המשקפת אי-הבנה רווחת בשיח הישראלי. שגיאה שבמקום להנהיר את השאלות שעל הפרק, מטשטשת אותן ומערבבת מושגים. הימין הלא-דתי בישראל הוא במהותו ליברלי, ומאותן סיבות

"רפורמות" שהן לא יותר מאיפור שיכסה על הצדדים המכוערים, האנטי-ליברליים, של המערכת המשפטית.

כל אלה, למעשה, מוותרים לא רק על הליברליות אלא גם על הרוב היהודי, בהגנם על מערכת המתאמצת להפוך את ישראל למדינה כל לאומיה שאין בה הבדל בין אזרח למסתנן, בין עולה למהגר עבודה; מערכת המחבלת בכל ניסיון של יישום מדיניות הגירה שתגן על הרוב הלאומי היהודי בארצנו. הם גם, אולי בלי לשים לב, מגנים על מערכת הנלחמת, לעיתים תוך עיוות דין, נגד ההתיישבות היהודית ביהודה ושומרון.

מעברם של אישים אלה ממחנה למחנה מתגלה אפוא, לנוכח דבקותם בעלינותו של בג"ץ על החוק, כוונתם לא רק על ה"מקסימליזם הטריטוריאלי" אלא על שני היסודות הז'בוטינסקאיים הנוספים, אליבא דגודמן: הליברליות והרוב היהודי בארץ. נראה שלא זו הנקודה המסבירה את השינוי, אלא נקודה אחרת שגודמן עומד עליה בהסכת, הפעם בשלישי מבין הפרקים המדוברים. שם הוא מנתח את המחלוקת בין מחנה "רק ביבי" למחנה "רק לא ביבי".

בעיניו, זו מחלוקת זהותית בין אלה שמרגישים "בבית", בעלי הבית על הישראליות, השייכים לאיזה רוב מדומה, אינסיידרים בלשונו, אותם ישראלים ותיקים, הנתפסים כאשכנזים בדרך כלל, תושבי המרכז ברובם, לבין אזרחי ישראל היהודים בני קבוצות אחרות, כגון חרדים ודתיים, מזרחים ועולים, המצויים מחוץ לגרעין הרוב-בעיני-עצמו: אאוטסיידרים. השסע בין האאוטסיידרים לאאוטסיידרים, סבור גודמן, הוא זה המבדיל בין מחנה ביבי

מערכת הערכים של המוכר בשוק מחנה יהודה, של העובד בחברת ההזנק במגדל תל-אביבי יוקרתי או של האברך בכולל במאה שערים שווה בדיוק לזה של שופט עליון.

יש לשער, אם כן, שז'בוטינסקי היה מאבד את עשתונותיו למראה משטר המציב את מערכת הערכים של שופטים, שלא נבחרו באופן דמוקרטי, מעל לזו של האזרחים מן המניין, כששוב ושוב הם פוסקים לפי דעתם גם בניגוד ללשון החוק ולכוונתו, פוסלים ללא סמכות חוקים שאינם לטעמם, ונמצאים מעל כלל המערכת. כל עצמותיו הליברליות היו נרעשות לנוכח משטר שקיימת בו אכיפה ברגנית על ידי יועץ משפטי ופרקליטים שלא נבחרו באופן דמוקרטי, על בסיס לאומי (מה שמותר לערבי אסור ליהודי) או פוליטי (מה שמותר לשמאלני אסור לימני).

כאשר מיכה גודמן מסביר לנו שדמויות כמו דן מרידור או ציפי לבני בחרו בליברליזם על פני המקסימליזם הטריטוריאלי (או במילים אחרות, נתנו את יהודה ושומרון תמורת רוב יהודי) הוא טועה ומטעה. כי דמויות אלו לא ויתרו רק על ה"שטחים" אלא גם, ולפני הכול, על הליברליות של ז'בוטינסקי. כי אי-אפשר לטעון לליברליות ובו בזמן לגונן באופן אוטומטי ומוחץ על מערכת המשפט, הפרקליטות והייעוץ המשפטי כפי שהיא מפני כל ביקורת ורפורמה ליברלית.

אישים אחרים מיוצאי הליכוד, אולי כמס שפתיים ואולי מתוך אמונה אמיתית, עדיין לא ויתרו לגמרי על הטריטוריה (הגם שכולנו ויתרנו על הגדה המזרחית). אנשים כגון בני בגין או גדעון סער עמלים על מצג שווא של ליברליזם ז'בוטינסקאי. האחרון אף מציע

ז'בוטינסקי ראה מסות של מיליוני יהודים עולים ארצה. דרישתו מהבריטים, עוד לפני מדינה יהודית, הייתה עלייה חופשית. הרי אין רוב יהודי ללא כמויות האנשים הללו. אך הגעתם תחייב טריטוריה להתיישב בה. ערב מותו ב-1940 כתב: "השטח הדרוש להצלת בניה החורגים של אירופה מוכרח להיות גדול כל הצורך, כדי שיוכל להכילם" (חזית המלחמה של עם ישראל"; מובא אצל משה בלע, עולמו של ז'בוטינסקי: מבחר דבריו ועיקרי תורתו, ירושלים: תשמ"ד, עמ' 37).

ויתרנו על הגדה המזרחית. ועדיין, אם הימין מבין שהבעיה היא דמוגרפית, הוא גם מבין את זאת: לבעיה דמוגרפית פתרון דמוגרפי. הגברת העלייה באמצעות חיזוק כלכלת ישראל (על ידי מדיניות ליברלית), מדיניות של חסימת הגירה לא יהודית, ילודה יהודית (גם היא בזכות כלכלה חזקה כתוצר של ליברליזם), והגירה ערבית. והפתרון הדמוגרפי, קרי רוב יהודי מובהק, תלוי בשליטה יהודית על יהודה ושומרון.

בראיה הימנית (ובמציאות), הקו הירוק הוא פיקציה. יהודים חיים משני צדדיו, וכך גם ערבים הרואים עצמם בני אותו הלאום. אומנם יש הבדל מהותי בין החיים ב"מרכז" הארץ לחיים בפריפריה, אבל אותה פריפריה של שלטון ישראלי רופף, סכנות ביטחוניות ומאבק דמוגרפי נמצאת בנגב ובגליל ובערים המערבות במרכז הארץ לא פחות מכפי שהיא נמצאת בשומרון, ביהודה ובבקעה.

ויתור על יהודה ושומרון אינו ישים ללא טרנספר דו-צדדי של אוכלוסייה, כלומר לא רק גירוש יהודים מ"ש" אלא גם גירושם של הערבים אזרחי מדינת ישראל מגבולות המדינה – ולטרנספר ז'בוטינסקי התנגד בתוקף. בויתור כזה, מיליוני הערבים

למחנה רק לא ביבי.

זוהי אפוא מחלוקת סוציולוגית יותר מאשר עקרונית. אלה ש"עברו צד" הם, אם לאמץ את האבחנה של גודמן, אלה שהחליטו שנוח, חמים ונעים יותר עם האנשים הדומים להם, עם האינסיידרים. הם מעדיפים את חיבוק התקשורת והברנז'ה על החיבוק משדרות ומדימונה.

השטח כתנאי לרוב יהודי

אך מה דבר הטענה העקרונית כי ליברליזם אינו מתיישב החזקת יהודה ושומרון, ודאי שלא עם החלת הריבונות בהם? ההנחה שקנתה לה שביתה בשיח בישראל, ומיכה גודמן מבטאה בחדות, כאילו יש מתח מובנה בין ליברליזם לבין הדרישה הטריטוריאלית, אינה נכונה לא על פי ניתוח רציני של תורת ז'בוטינסקי ולא בתפיסתו של הימין כיום.

על פי הטענה, כדי שישאר תישאר מדינה יהודית ועם זאת תהיה ליברלית, מוכרח שיהיה בה רוב יהודי מובהק, ורוב זה אינו יכול להתקיים כאשר מחילים ריבונות על יהודה ושומרון ומאזרחים את אוכלוסייתם. על פי גודמן, הימין של היום בחר ביהודה ושומרון ויותר על רוב יהודי, היינו על הליברליזם. זהו בדיוק הטיעון השמאלני הקלאסי הדורש נסיגה פן נהפוך למדינת אפרטהייד וכתנאי להיותנו מדינה יהודית.

אלא שעל פי תפיסת הימין, ההפך הוא הנכון. אין ולא יכול להיות רוב יהודי בארץ ישראל המערבית ללא שליטה יהודית על יהודה ושומרון. גם אצל ז'בוטינסקי שדיבר לא רק על הגדה המערבית אלא גם על המזרחית, וגם היום בימין, מדובר לא רק בליברליזם ורוב יהודי בתלות הדדית, אלא בתלות משולשת עם החזקה טריטוריאלית.

החשש הזה, ההבנה כי "אדם לאדם זאב", הוא הבסיס צורך בליברליזם (משום שאין לסמוך על המדינה), לצורך ברוב יהודי, וגם לצורך בטריטוריה.

אין, אם כן, מתח, וגם לא כורח בבחירה, בין ארבעת הרעיונות המרכזיים של ז'בוטינסקי, לא בתקופתו ולא היום. הרוב היהודי והליברליזם תלויים זה בזה, ותנאי הכרחי לרוב הוא המקסימליזם הטריטוריאלי. הסיבה לצורך הבסיסי בשלושתם גם יחד נובעת מאי אמון בטבע האדם – תפיסה ליברלית ימנית קלאסית. מי שעזב את המחנה לא בחר להקריב חלק אחד ממשנת ז'בוטינסקי למען קיום החלק האחר, אלא זנח את כל החלקים גם יחד, בהעדיפו את הסוציולוגיה על פני כלל האידיאולוגיה.

שיקבלו זכות הגירה ("שיבה" בנרטיב שלהם) ביהודה ושומרון, יגלשו למדינת ישראל ויהפכו לצבא עצום שלא רק יאיים קיומית על מדינת ישראל הקטנה והנחותה מכל הבחינות הצבאיות, אלא אף יממש את איומו. המדינה תהפוך לחזית תמידית: הרי כל חוליית מחבלים יכולה עם מרגמה פשוטה להשבית את המשק ולגבות מחיר דמים כבד. מיליוני יהודים יברחו ממדינה כזאת.

אפשר להבין בנקל שניתוח זה של המציאות מתחבר עם התפיסה החשובה של ז'בוטינסקי וממשיכיו: העולם הוא מקום מסוכן, כפליים ליהודים, ואין לסמוך על הגויים; לא על הבטחות הערבים ולא על ערבויות העולם. יותר ממאה שנות ציונות מדינית הוכיחו לנו את הדבר פעם אחר פעם.

ניסים סלמה הוא מרצה, מורה דרך וממייסדי הלל, הפורום הליכודי לריבונות העם.